

DİJİTAL HAKLAR HARİTAM

BÖLÜM

Çocuk Hakları Sözleşmesi 20 Kasım 1989’da Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından kabul edildiğinde dünyada internet yeni gelişmeye başlamıştı ve çocuklar dijital dünya ile henüz tanışmamıştı. Sözleşme’nin ülkelerde nasıl uygulandığını değerlendirmek için uzmanlardan oluşan Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Komitesi, sanal dünyada da çocukların iyi, güvende, özgür, sağlıklı ve kendileri gibi olmalarını sağlamak için bir metin hazırlamıştır. Metnin özet haline <https://www.unicef.org/turkiye/media/17626/file/Dijital%20Ortamlarda%20%C3%87ocuk%20Haklar%C4%B1%20ile%20%C4%B0lgili%20Genel%20Yorum%20No:%202025.pdf> ulaşılabilir.

Çocuk Hakları Sözleşmesi’ni imzalayan devletlere “taraf devletler” deniyor. Türkiye de taraf devletlerden biridir. Türkiye gibi taraf devletler, Sözleşme’yi imzalayarak çocukların haklarını korumak için maddelere uyacağı sözünü verir. Örneğin taraf devletler dijital ortamda çocukların zarar görmemesi, onların dijital ortamdaki şiddetten korunması için yasal düzenlemeler yapmak zorundadır. Bu düzenlemeler için kurumlar bir arada çalışmalı; yetişkinlere interneti bilerek ve güvenli kullanmalarını sağlamak için eğitimler verilmelidir. Devletler dijital dünyada çocukların haklarını ihlal edenlere etkili cezalar verip, çocukların zarar görmemesi için önlemler almalıdır. Bu etkinlikle çocukların dijital hakları hakkında bilgi ve farkındalık kazanmaları amaçlanmıştır.

DERS

Sosyal Bilgiler

SINIF DÜZEYİ

6

ÖĞRENME ÇIKTISI

Öğrenciler, vatandaşlık haklarının kullanımında dijitalleşme ve teknolojik gelişmelerin etkilerini sorgularlar.

ETKİNLİK SÜRESİ

1 Ders Saati (40 Dakika)

GEREKLİ MALZEMELER

- A4 ve A3 kağıtlar,
- Renkli kalem,
- Poster kalemleri,
- Poster için renkli büyük kartonlar,
- Tablet veya bilgisayar (varsa)

HAZIRLIK SÜRECİ VE UYGULAMA

- Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Komitesinin çocukların dijital haklarıyla ilgili yayınladıkları belgenin ve çocuklar için düzenlenmiş olan özet belgenin öğretmen tarafından gözden geçirilmesi önemlidir.

ETKİNLİK TANIMI

1 GİRİŞ (5 Dakika)

Öğrencilerle birlikte dijital ortamlarda kullanılan vatandaşlık hakları üzerine bir tartışma yapılır. Bu tartışma için şu sorudan yararlanılabilir:

- ✓ e-devlet, sosyal medya, bilgiye erişim, ifade özgürlüğü hakkında neler biliyorsunuz? (her bir kavramın tek tek konuşulması ve tartışılması önerilir)
- Çocukların kavramsallaştırmaları tahtaya kelime öbekleri şeklinde yazılabilir ve ya görselleştirilebilir.

Kavramlar hakkında yanlış öğrenmeler varsa düzeltilir. Eksik öğrenmeler hakkında öğretmenin ayrıntılı bilgi vermesi önemlidir.

2 TARTIŞMA - (5 Dakika)

"Sizce dijital ortamda da haklarımız var mı?" sorusu ile beyin fırtınası teşvik edilir. Öğrencilerden alınan yanıtların tahtada görselleştirilmesi önemlidir.

Öğrencilere ek bilgi olarak aşağıdaki ifadeler sunulabilir:

- ✓ İnternete erişim ve dijital araçlardan yararlanma
- ✓ Özgürce ve farklı biçimde kendini ifade etme,
- ✓ Kendini ifade ederken başkalarının haklarına da saygı duyma,
- ✓ Akranlarla bir araya gelme,
- ✓ Çocukların sağlıklı gelişimlerinin desteklenmesi hakkı,
- ✓ Şiddetten korunmaya ve güvende hissetme hakkı,
- ✓ Çocukların bakımından sorumlu kişilerin rehberlik etmesi,
- ✓ Çocukların eğitimleri için olanaklardan yararlanma hakkı,
- ✓ Eğlenceli vakit geçirme, sosyalleşme ve oyun oynama hakkı,
- ✓ İnternet bağlamında gizlilik,
- ✓ İfade özgürlüğü gibi mevcut hakların korunması ve gerçekleştirilmesi.

3 UYGULAMA (30 Dakika)

Sınıfta tartışma yürütüldükten sonra, öğretmen her öğrenciyi dahil ederek 4-5 öğrenciden oluşan küçük gruplar oluşturur. Her gruba renkli kağıtlar ve posterleri verir. Sınıfta tartışılmış olan "e-devlet, sosyal medya, bilgiye erişim, ifade özgürlüğü, dijital haklar" konusunu toplumsal afetler ve travmalar bazında düşünmelerini (örneğin, bir deprem olduğunda ne gibi dijital haklarımız var? hangi haklarımız bu gibi durumlarda en önemlidir?" gibi sorularla) ve afet ile dijital haklar konusunu içeren bir resim ve yazı ile bir poster oluşturmalarını, bu postere bir isim vermelerini ister. Daha sonra bu posterler sınıf panosunda sergilenir. Her öğrenci diğer grupların posterini inceler.

Son 5 dakika, öğrencilere etkinliğin değerlendirilmesine yönelik sorular yöneltilir:

- ✓ Bugün dijital haklarınıza ilişkin neler öğrendiniz?
- ✓ Bu hakları korumak, başkalarının da haklarına saygı duymak adına neler yapabilirsiniz?
- ✓ Afetler sırasında dijital haklarımızı korumak için neler yapabiliriz?

gibi sorularla öğrenme ve farkındalıklarının sınıfta paylaşılması sağlanır.

ÖĞRETMEN GERİBİLDİRİMİ

Afet ve Dijital Haklar Yıldız Haritası (YUKARIDAKİ SORULAR İÇİN 5 DK AYIRMAK YERİNE BURADAKİ DEĞERLENDİRME ETKİNLİĞİNİ YAPABİLİRSİNİZ)

1. Hazırlık

- ✓ Öğretmen, A3 kâğıtlara büyük bir yıldız şekli çizer (5 köşeli).
- ✓ Her köşe, farklı bir değerlendirme sorusuna karşılık gelir.

2. Yıldızın Köşelerine Sorular

- ✓ ***Bugün öğrendiğim en önemli dijital hak:***
- ✓ ***Bu hakkı korumak için yapabileceklerim:***
- ✓ ***Afet sırasında en kritik dijital hak:***
- ✓ ***Başkalarının haklarına saygı göstermek için yapacaklarım:***
- ✓ ***Bugünkü etkinlikten aklımda kalan görsel/kelime: (öğrenciler buraya küçük bir resim çizebilir ya da kelime yazabilir)***

3. Uygulama

- ✓ Her öğrenci kendi yıldız haritasını doldurur.
- ✓ İsteyen öğrenciler yıldızın ortasına etkinliğe uygun renkli süslemeler ya da minik semboller (telefon, bilgisayar, deprem simgesi vb.) çizer.
- ✓ Yıldızlar bitince öğretmen, sınıf panosunda “Bizim Afet ve Dijital Haklar Galaksimiz” başlığıyla sergiler.